

Anna Montero

GAVELLS
POESIA COMPLETA

1988-2023

PRÒLEG

ENRIC SÒRIA

institutió
alfons el magnànim
centre valencià
d'estudis i d'investigació
VALÈNCIA 2023

COL·LECCIÓ
POESIA — OBRES COMPLETES

Dirigida per Vicent Berenguer

Vinyeta de la coberta:
Carme Peris Ortega (*Polsim de lluna*, 1983)

- © 2023, de la vinyeta: Carme Peris Ortega
- © 2023, del dibuix: Glòria Conejo; a partir d'una fotografia d'Isabel Garcia

- © 2023, del pròleg: Enric Sòria Parra

- © 2023, Anna Montero Bosch

- © 2023, d'aquesta edició:
Institució Alfons el Magnànim
Centre Valencià d'Estudis i d'Investigació
Diputació de València
Corona, 36 — 46003 València
Tel. +34 963 883 169
magnanim@dival.es
www.alfonselmagnanim.net

MADE AND PRINTED IN SPAIN

ISBN: 978-84-1156-017-7
DIPÒSIT LEGAL: V. 4508-2023

FOTOCOMPOSICIÓ: CREATIUS DESIGN — VALÈNCIA
IMPRESSIÓ: PAPER PLEGAT, S.L. — NOVETLÈ

PRÒLEG

La meua urpa és sagrada.
Totes les coses són sagrades.

Càntic de l'ós, d'una cerimònia Sioux

Aнна Montero va nèixer el 3 de desembre de 1954 a Logronyo, pels atzars de la carrera acadèmica del pare, Fernando Montero Moliner, que durant uns anys va exercir de professor de filosofia en aquell lloc, abans de tornar a la seua ciutat natal, València, on va prosseguir la seua carrera estudiant i docent en la Universitat, per a bé dels qui el van conèixer i el van llegir. Anna es va criar en una família amb interessos culturals variats i sòlids. També sa mare, Carmen Bosch Salom, i la seua família materna participaven en els cercles artístics i intel·lectuals de la ciutat. El pensament, la literatura, la música i la pintura no solament eren assumptes de conversa quotidiana, eren inquietuds vitals fonament sentides, que, d'una manera molt literal, ressonaven pels espais de la casa i n'omplien les parets.

En la nostra joventut, les proclames llibertàries de la contracultura que suraven en l'ambient ens van habitar a pensar en la família com un espai d'opressió domèstica en què la ideologia dominant es reproduïa a ella mateixa, i que d'això se'n deia educació. En canvi, algú —un escriptor anglès, sens dubte— havia deixat escrit que la família pot ser també una cèl·lula de resistència a l'invasor; un territori íntim compartit en què l'opressió externa, si no combatuda, podia ser almenys neutralitzada. Un espai, doncs, de llibertat en comú. En temps despòtics és quan aquesta afirmació es pot verificar amb exemples més nítids. La submissió col·lectiva se sustenta en la paràlisi mental, però el combinat de consignes i mordasses que la provoquen no sempre pot envair els closos familiars. Aquests estan aïllats, però poden ser uns reductes prou inexpugnables. Durant aquell període d'inòpia estulta i de grisa estupefacció mental, molt insidiosament auspiciada pel règim, que denominem franquisme, la família d'Anna Montero va ser un oasi d'intel·ligència en acte, és a dir una cèl·lula de resistència, discreta, sens dubte, però notòriament eficaç.

No pot estranyar-nos, doncs, que els interessos d'Anna Montero, des de ben jove, s'adreçaren a les lletres i les arts, a l'auscultació de les veritats amagades rere la superfícies, a les indagacions subtils, a la llibertat de pensament i de vida, i, en resum, a la construcció d'un món propi, completament alié

a la cridòria dels venedors de requincalla ideològica o sentimental, lliure en la seua determinació pròpia, amb la discreció de qui segueix les seues rutes, sense imposicions ni subterfugis, en companyia de qui, també voluntàriament, fa el mateix rumb, com el seu company de vida, literatura i indagacions subtils, el poeta i crític Vicent Alonso. Hereua d'una tradició lliure i amable, podríem dir que Anna Montero és una mestra perquè no pretén ser-ho. No s'imposa ni reclama atenció. Observa, escolta, deixa que el possible sentit de les coses reverbere en el seu esperit i després prova de transcriure, sense trair-ne la veu, el que n'ha percebut. Sense faramalles ni postissos, en veu baixa.

Una frase dels Upanixads afirma que «als déus els agrada l'enigma i els repugna el que és manifest». Siga així o no (què en podem saber nosaltres, dels gustos dels déus), el que sí que sabem és que les veritats més fondes no es poden dir amb impostacions. Només podem xiuxiuejar-les, com fem amb els secrets més íntims. El mariner del romanç castellà ja ho deia: «Yo no digo mi canción sino a quien conmigo va». I no ho feia en absolut per voluntat d'exclusivisme —no era elitista, aquell—, sinó perquè no hi ha cap altra manera de dir això a què la cançó al·ludeix. Els altaveus no serveixen ací. Per escoltar la cançó, cal parar l'orella ben a prop, i això no es pot fer sense compartir singladura amb qui la canta. El destí, no el sabem, però hem de fer el viatge. És així com cal llegir poesia, en ruta amb el cantor. En ruta almenys

mental, però sense reserves. En aquests temps confusos i més aviat inhòspits —com solen ser-ho tots—, Anna Montero fa el seu camí amb discreta fermesa, i el seu oasi de civilització en moviment, com el vaixell del romanç, és una cèl·lula de resistència a la invasió notòriament eficaç.

Anna Montero va estudiar Filologia francesa, i ha traduïts nombrosos llibres d'aquesta llengua, sola o en companyia de Vicent Alonso: Baudelaire, Maupassant, Jean Guehénno, François Poullain de la Barre —un autor setcentista que defensà amb precoç lucidesa la igualtat dels dos sexes—, poetes quebequesos, Claudine Bertrand, Aurélie Nemours, Anise Koltz (una gran poeta luxemburguesa de qui se sent a prop). És una tria il·lustre i significativa. També ha escrit poemes, i els ha publicats en huit llibres, fins ara, des del ja llunyà 1983. Ara en són nou, perquè aquest volum de poesia completa —que prescindeix del primer títol, *Polsim de lluna*, potser per massa incipient— inclou un llibre inèdit i important, *El que queda*, que prossegueix la seua trajectòria i en fa un primer balanç, a més d'uns quants poemes dispersos. La seua poesia ha tingut una considerable repercussió, ha guanyat premis prestigiosos (el 2010 va rebre, per exemple, el Premi de la Crítica de l'Associació d'Escriptors en Llengua Catalana), ha sigut antologada sovint, i el seu nom compta molt en la reduïda nòmina dels poetes que fiten la trajectòria de la literatura catalana del segle XXI.

Com sol passar amb la poesia autèntica, la d'Anna Montero no és fàcil de definir ni de categoritzar en un esquema. El que cal és llegir-la. No va ser una poeta precoç. Va publicar el seu primer llibre quan tenia 29 anys, i potser per això demostrà una maduresa i un aplom que la majoria dels primers llibres dels poetes no solen ostentar (i sé el que em dic). Amb tot, diria que el llibre en què trobem la veu mussitada, però plena i exempta d'Anna Montero, tal com després m'ha ressonat sempre, és *La meitat fosca*, del 1994. Tot el que ve després d'aquest títol és poesia de primera classe. Entre les coses sensates que s'han dit d'aquesta poesia és que no crida; com els precés o els conjurs, diu paraules poderoses sense alçar mai la veu. Tampoc els sismògrafs fan gaire soroll, encara que els seus traços ens parlen de les més greus convulsions de la terra.

També s'ha dit que la seua serenitat auscultava l'efecte devastador del pas del temps sobre les coses i que és introspectiva, perquè observa alhora el món i la irradiació del món a dins seu i es fixa sobretot en els detalls, en els clevills aparentment imperceptibles, que és on potser hi ha la clau per accedir al rerefons, el revers del tapís, la veu rere del vidre. S'ha assenyalat la seua vinculació amb la poesia mística oriental i l'experiència zen, i si ho traduïem a una actualització reflexiva i laica d'aquells ecos, podria ser cert. Hi ha una mística —diguem-ne mística a falta de terme millor— de l'instant significatiu, de la veu que

s'oculta en la veu, del sentit que ressona en les coses o que batega, tot just audible, rere dels nostres estats d'ànim més esquius i els relliga. Auscultar-los no té per què voler dir obrir-se a una experiència religiosa, en el sentit estricte, però sí que podria aspirar a alguna forma de transcendència. El temps no para de passar, amb la seua reiterada lletania d'aurores i capvespres, records que es dilueixen i gent que ens abandona, però qui passa amb ell pot desitjar entreveure, ni que siga un moment, l'infinit en l'instant, la superfície que ha d'haver-hi just davall del fons, la llum blanca, l'arrel callada i persistent, necessària i oculta, de l'arbre de la vida. A més, se l'ha vinculada a la poètica del silenci, i en la mesura que el silenci és necessari per a una bona auscultació, també podria ser cert.

Maria Josep Escrivà ha escrit, amb molt d'encert, que la poesia d'Anna Montero «té la intenció de recompondre el món des de la consciència d'una doble realitat: una, la que emergeix als sentits externs, el cim de la muntanya, l'horitzó immòbil del mar; l'altra, la subjacent, els rius subterranis, el frec silencios de les conquilles al fons de l'oceà». No es pot dir millor, ni amb major economia d'exemples reveladors. *Recompondre* és un verb exacte. També es podria dir, sense sobreinterpretar massa, que tota la poesia d'Anna Montero traça un itinerari a la recerca del sentit —potser la connexió íntima entre cim i riu soterrani, o entre l'espill resplendent de la mar i el